

LBRIS

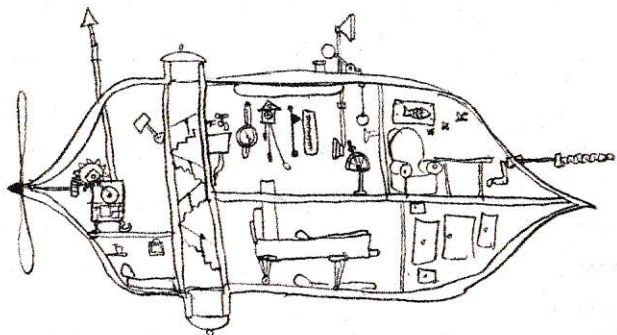
We know
books

Rob Wilkins

TERRY PRATCHETT
O viață cu note de subsol

O biografie oficială

Cuprins

Introducere	5
-------------------	---

PARTEA ÎNTÂI

1. Țigle periculoase, O cărțiță îmbrăcată și Evadarea din clasa caprelor	25
2. Cărți împrumutate, În miezul pământului într-o zi și Vești de la Bob Monkhouse	48
3. Reviste deocheate, Cremă de budincă neterminată și Uniforma școlară a Satanei	65
4. Fără wafe, Fumători de pipă și O sumedenie de sfârcuri desenate cu marker roșu	94
5. Legume inedite, Chiloșii Magistratului și Scuterul Iadului	112
6. Cocktailuri de creveți, Microcaruri ucigașe și Un șoarece mort printre dropsuri	133
7. Ceainice zburătoare, Bărbi înghețate și Prăjitură cu cristale de zahăr printre covoare	156
8. Broaște țestoase, Găini în butoaie și Tot restul, mai puțin cuptorul solar	174
9. Vikingi neașteptați, Voci din plante și „Fiecare pe cont propriu“ Trevor	196
10. Succese răsunătoare, Cuvântul potrivit pentru galben și Ținta de 400	220
11. Topiri alimentate de lămâi, Pescuit la muscă pentru călugări și „Mother Goose“ al lui La Rue	237

12. Pălăria Lordului Nelson, O maimuță terifiată și Secretul lichiorului	253
13. Stafide și curry, Marmeladă și Tablă ondulată	282
14. Mănuși de cauciuc, Snobi de la tv și un Olivetti pe peron la Waterloo	311
15. Software convenabil, Bogăție orizontală și Boluri cu chili împreună cu un chitarist	339
16. Păpuși Gonk, Succese răsunătoare și Dinți din polistiren	357
17. O sprânceană ridicată, O pălărie dintr-un cactus și Cleme de pantaloni pentru bicicletă în flăcări	388
18. Nod la cravată, Umbre trecătoare și Un terorist la secția ritmică	408
19. Cafea spumoasă, Ferestre deschise și Pene negre la tocă	428
20. O sofa rabatabilă buclucașă, Langustine opărite la pachet și Extrem de amarul sfârșit	458
<i>Epilog</i>	479
<i>Mulțumiri pentru imagini</i>	485

Țigle periculoase, O cârțiță îmbrăcată și Evadarea din clasa caprelor

N-a fost niciodată vorba doar despre imaginație. Terry îmi spunea uneori că născocirile minții sale de copil erau atât de vii pentru el, atât de reale, că semănau mai degrabă cu niște halucinații decât cu lucruri imaginate, că erau la fel de prezente în spațiul din fața ochilor lui precum părinții sau casa sau satul în care trăia.

Ca atunci când, hoinărind prin cariera de cretă abandonată de lângă casă, a văzut schelete de pești înotând în sôlul de sub tălpile lui, cel mai probabil în mintea lui se făcuse o legătură cu micro-fosilele despre care învățase recent la școală sau, și mai probabil, despre care citise în vreo carte de la bibliotecă, și care, cumva, acum prinseseră viață zvârcolindu-se și țâșnind sub picioarele lui prin praful de cretă.

Sau ca acea altă dată când, la vârsta de cinci ani, a fost dus să-l vadă pe Moș Crăciun la magazinul Gamages din Londra, a rătăcit visător îndepărtându-se de mama lui, care l-a găsit mai apoi plimbându-se cu scările rulante și călătorind singur printre decorațiunile festive cu capul în sus, într-o stare de totală fascinație, ignorând complet panica pe care o provocase.

Desigur că și să-l vadă pe Moș Crăciun în acea zi trebuie să fi fost memorabil și important, deși Terry recunoștea că nu avusese

curajul să-l privească în ochi pe acel om important pentru că, după cum spunea Terry, „nu poți privi în ochi un zeu“. Dar zborul la Polul Nord la bordul avionului de lemn, cu norii pictați pe pânză scârțâind la hubloul avionului, echipa de elfi din comitetul de primire, toate acestea au rămas de asemenea profund imprimate în imaginația lui Terry. Dar nu la fel de puternic precum universul strălucitor împodobit de Crăciun și aflat sub un singur acoperiș, cel al magazinului.¹

Și ce să mai spunem despre trenul care i-a dus în oraș în acea zi? Acele trenuri păreau destul de prietenoase atunci când te aflai la bordul lor și când mergeai cu ele, dar de afară, de pe peron, răgetul lor, huruitul lor, norul de abur negricios pe care-l scuipau, felul în care părea că vor să te tragă sub ele când treceau în viteză prin gară... toate acele lucruri erau cât se poate de reale și, în mod evident, *demoni*, nu-i așa? Așa a crezut acel Terry în vârstă de cinci ani.

Și nu era doar o metaforă, mulți ani mai târziu s-a descris în interviuri ca fiind o persoană care „își câștigă existența din halucinații ușoare“. El pare să fi descoperit devreme că există lucruri ascunse în alte lucruri, lumi ascunse în alte lumi, complet vizibile, practic tangibile și cu siguranță disponibile pentru a fi povestite, dacă ți s-ar oferi puțin loc și puțin timp pentru a le putea vedea.

* * * * *

La început, acasă a însemnat micuțul, anonimul și, într-adevăr, ușor de traversatul cătun Forty Green, aflat într-o depresiune lângă dealurile Chiltern în Buckinghamshire, „un soi de *Lark Rise to*

¹Se pare că magazinul Gamages din High Holborn, care s-a închis în 1972, a dat tot ce a avut mai bun pentru un Crăciun din anii '50 – „RĂSETE, ȚIPETE și EMOȚII cât e ziua de lungă“, după cum scria în pliantele de promovare, referindu-se nu doar la experiența grotei zburătoare, ci și la macheta de cale ferată, de 200 de metri lungime, cu un scenariu foarte detaliat de tipul zi/noapte. În plus, magazinul dispunea și de un departament de scule și accesorii pentru casă foarte bine aprovizionat, de care, însă, Terry nu a menționat niciodată. (n.a.)

*Beaconsfield's Candleford*¹, după cum îl descria Terry în notele de subiect ale autobiografiei, „nu era neapărat un loc, cât mai degrabă o zonă aflată între dealuri și păduri în care existau 36 de oameni și o cabină telefonică“².

Și, se cere să notăm, în care mai existau un magazin sătesc, un pub, Royal Standard of England și, cel puțin pentru o scurtă perioadă, potrivit amintirilor lui Terry, un magazin de dulciuri. „Știu sigur că a existat un magazin de dulciuri“, insista Terry, „pentru că am cumpărat de acolo bile de anason și bomboane Black Jack și Sherbet Fountain și creveți roz la preț de un bănuț. Dumnezeu știe cum de nu dădea faliment“.

Într-adevăr, se pare că nu erau suficienți copii în Forty Green pentru a menține deschis un magazin de dulciuri, nici chiar pentru o perioadă scurtă de timp; Terry își amintea de o gașcă de vreo șase băieți din sat, aproximativ de vârsta lui, în perioada în care purta pantaloni scurți și care formau un soi de „nor mereu schimbător de copii care se certau, explorau, se lua la harță“, care hoinăreau prin cariera de calcar, prin păduri și pe câmpuri și care, în general, scoteau la iveală cele ce aveau să devină mai târziu anxietățile legate de copii și de un mediu de joacă sigur. „Cădeam din copaci“, a scris Terry, „ne cățaram din nou și apoi cădeam chiar mai interesant“.

Forty Green era o comunitate atât de mică și de unită încât dacă o mamă își chema copilul la ceai, toată lumea se grăbea acasă. Și, mai important decât copiii, acea populație de 36 de persoane cuprindea, din amintirile lui Terry, „grădinari profesioniști, bătrâni cu pielea bătătorită, cu pălării plate și pipe, care în fiecare dimineață pedaleau

¹*Lark Rise to Candleford* este o trilogie de romane semi-autobiografice de Flora Thompson despre viața la țară din nord-estul Oxfordshire și Buckinghamshire, Anglia, la sfârșitul secolului 19. Poveștile au fost publicate anterior separat, ca „Lark Rise“ în 1939, „Over to Candleford“ în 1941 și „Candleford Green“ în 1943. Ele au fost publicate pentru prima dată împreună în 1945. (n.tr.)

²Cu excepția cazurilor în care se precizează altminteri, citatele lui Terry din aceste pagini sunt cele din autobiografia sa neterminată. (n.a.)

tacticos pe bicicletele lor negre sit-up-and-beg¹ către mai înstăritul sat Knotty Green, aflat la circa un kilometru și jumătate distanță², iar apoi, seara „pedalau la fel de tacticos înapoi, adesea cu ceva agățat de ghidon, ca de exemplu un răsad de varză“.

Era așadar un loc liniștit și esențialmente rural. Acolo a trăit familia Pratchett într-o casuță mică închiriată, în care facilitățile erau atât de rudimentare încât atunci când vorbea despre asta, Terry se străduia să nu pară că ar fi susținut o probă pentru un rol în schița *Four Yorkshiremen*². („Coridor? Visam să trăiesc pe un coridor. Ar fi fost un palat pentru noi...“ etc.)

De exemplu, nu exista apă curentă în casa Pratchett: în fiecare dimineață, tatăl lui Terry trăgea un furtun de la o conductă aflată pe proprietatea vecină și aduna apă într-un butoi de metal aflat în spălătorie pentru a o folosi pe tot parcursul zilei. Prin urmare, nu exista nici toaletă cu sistem de tras apă; aveau „o cămăruță“ într-o anexă din spatele casei, frecată constant cu dezinfectant de mama lui Terry, în care se afla o toaletă chimică Elsan care trebuia golită periodic într-o altă groapă din grădină. (Aceasta era în mod oficial cea mai cumplită sarcină domestică a săptămânii, cu toate că, din câte se pare, roșiilor le pria din plin.)

O cădiță de tablă era atârnată pe peretele exterior al „cămăruței“ și era adusă înăuntru în seara de baie. Gazul pentru mașina de gătit venea cu un camion care aducea butelii Calor care trebuiau rostogolite prin camera de zi, iar radioul (la acea vreme nu exista televizor în casa familiei Pratchett) era alimentat de o baterie reîncărcabilă împrumutată, de mărimea și greutatea unei cărămizi, transportată

¹ Bicicletă cu ghidonul curbat spre spate, astfel încât biciclistul să poată pedala în picioare. (n.tr.)

² Numit adesea „sketch-ul *Four Yorkshiremen* al lui *Monty Python*“, și într-adevăr trupa lui Python a interpretat o variantă a acestuia în spectacolele live, dar sketch-ul a fost inițial scris și pus în scenă de John Cleese, Tim Brooke-Taylor, Graham Chapman și Marty Feldman pentru seria de televiziune „At Last 1948 Show“ din 1967. (n.a.)

la și de la filiala Radio Rentals din Beaconsfield o dată pe lună cu un cărucior metalic făcut acasă. Dacă pe vremea aia voiai să asculți *Down Your Way*¹ și *Family Favourites*², ceea ce familia Pratchett făcea cu siguranță, trebuia să depui ceva efort. Și, deși aveau o spălătorie, ceea ce poate suna luxos, nu aveau și o bucătărie în continuarea ei, ceea făcea ca acea încăpere să fie, după spusele lui Terry, cam ca „o căruță fără cal“. Acel spațiu înghesuit, întunecos și ușor umed, servea atât pe post de cameră de serviciu, cât și de bucătărie.

Cu toate astea, poți spune orice (iar aici spiritul „Four Yorkshiremen“ nu poate să nu se facă din nou simțit), dar cel puțin aceea casă oferea un acoperiș deasupra capului familiei Pratchett, iar acoperișurile britanice primiseră o lovitură destul de puternică între anii 1939 și 1945, așa că nu era chiar un aspect lipsit de importanță. E drept, nu era un acoperiș foarte stabil și pierdea țigle la cea mai mică adiere de vânt, ceea ce îi făcea pe cei care plecau sau veneau spre casă să se simtă ca și când ar fi fost în bătaia puștii. „Dacă auzai o țigla alunecând“, a scris Terry, „nu încercai să fugi, doar te lipeai de perete și țigla rătăcitoare zbură de la streășină și se spargea în bucăți mici și ascuțite la mică distanță de tine. Nici măcar nu era un eveniment remarcabil, era pur și simplu ceva ce făceai în mod automat.“

Dacă luăm în considerare continua raționalizare a alimentelor (unt, carne, brânză, ceai, dulceață), șirurile lungi de rufe întinse la uscat joia și totala absență a adolescenților, care nu fuseseră încă inventați, Forty Green putea fi considerat un model tipic de austeritate

¹ *Down Your Way* a fost o emisiune radio difuzată de BBC, care a rulat între 29 decembrie 1946 și 1992, inițial pe postul Home Service, iar mai târziu pe BBC Radio 4, fiind de obicei transmisă duminica după-amiaza. (n.tr.)

² *Family Favourites* a fost succesoarea emisiunii de „radio din timpul războiului *Forces Favourites*, difuzată duminica la prânz pe BBC Light Programme, iar mai târziu pe BBC Radio 2, între 1945 și 1980. A fost o emisiune de dedicații muzicale concepută pentru a crea o legătură între familiile din Marea Britanie și membrii Forțelor Armate Britanice aflați în Germania de Vest sau în alte locații din străinătate.

britanică, semirurală, a clasei muncitoare, din primii ani de după război. În aceste condiții modeste și, din unele puncte de vedere, de-a dreptul periculoase, David și Eileen Pratchett l-au primit pe micuțul lor, Terence David John, venit pe lume la Maternitatea Magellan din Beaconsfield, pe 28 aprilie 1948 („m-am născut în zodia Taur, dar la limită“, remarca Terry referitor la data nașterii sale, „și cred că asta este motivul din care nu găsesc niciodată pantalonii care să mi se potrivească“).

Bebelușul s-a născut la trei zile după termen și după un travaliu lung și anevoios care, pare-se, a încheiat o sarcină dificilă. Așadar nu e surprinzător că, atunci când și-a luat în brațe odrasla în sala de nașteri, Eileen l-a întâmpinat cu vorbele: „Era și timpul“, iar mai apoi a susținut că în acel moment a decis că nu va mai trece prin așa ceva niciodată¹. O promisiune pe care și-a făcut-o sieși și pe care a respectat-o. De-a lungul timpului, Terry a împărțit casa familiei cu un cocker spaniel nu foarte inteligent, o broască țestoasă pe nume Pheidippides, botezată după primul alergător la Maraton, și un peruș pe nume Chhota, dar nu li s-a mai alăturat niciun alt mic Pratchett.

„La scurt timp după aceea“, a scris Terry despre primele momente după nașterea sa îndelungată, „i-am fost prezentat tatălui meu, deși eu nu am nicio amintire de la acea întâlnire“. Ulterior, în condiții mai favorabile pentru amândoi, Terry a aflat mai multe despre tatăl său, inclusiv detaliul important că acesta lucra ca mecanic la Old Town Garage în Beaconsfield. David Pratchett era mărunțel, slab, complet chel, purta o mustață subțire și era „un geniu când era vorba de mașinile stricate“, conform spuselor fiului său. Al Doilea Război Mondial îi oferise curând șansa de a-și perfecționa abilitățile de mecanic în cadrul

¹ Terry trăia cu o spaimă continuă de a nu întârzia. Era ceva ce pur și simplu nu putea accepta, mai mult la sine însuși decât la ceilalți. Dacă era lăsat de capul lui, era în stare să ajungă la aeroport cu atâta timp înainte de zborul programat încât, tehnic vorbind, era la timp pentru zborul anterior. Ar fi oare exagerat să legăm această anxietate de întârzierea propriei nașteri și de legenda de familie care a fost creată în jurul acestui fapt? Cel mai probabil da, dar Terry făcea această legătură. (n.a.)

Royal Air Force. David fusese trimis în India și, cel puțin din cele relateate lui Terry, se bucurase de un război liniștit, apreciind soarele cald, colecționând ocazional nume bune pentru peruși¹ și rezolvând cu brio provocările, precum repararea mașinii comandantului în mijlocul pustietății repornind motorul manual. Mai târziu și-a adus talentele înapoi în Beaconsfield, unde se pare că au fost destul de apreciate.

„Jur că, dacă există oameni capabili să le vorbească cailor“, a scris Terry, „atunci tatăl meu vobea cu mașinile. Își lipea un capăt al unei chei mari de obraz și pe celălalt îl pune pe motor și bestia de metal își deschidea sufletul. Posesori de mașini elegante, de mărci englezești cu tradiție, precum Bentley sau Jaguar, își aduceau mașinile la Old Town Garage pentru ca el să le poată asculta cu atenție“. În vremuri în care banii erau puțini, o astfel de reputație era ceva util. Terry își amintea cum tatăl său venea acasă seara și își înmuia mâinile unsoare și murdare într-un lighean cu apă și săpun, în timp ce-i povestea lui Eileen despre bacșipurile pe care le primise de la clienții înstăriți pentru o treabă bine făcută.

De asemenea, David putea readuce la viață și o rablă, așa că, lucru neobișnuit pentru familiile de condiția lor, familia Pratchett avea întotdeauna o mașină cu care să se deplaseze, inclusiv, la un moment dat, „un Rover P4 aerodinamic și destul de arătos, Rolls-Royce-ul săracilor“, dotat cu brichetă și tapițerie din piele. În cele din urmă, David l-a vândut unui colecționar și, în ciuda aspectului său grozav, lui Terry nu i-a părut chiar atât de rău să se despartă de el. „Mereu alunecam pe bancheta din spate și, când făceam drumuri lungi la malul mării, interiorul mirosea a vacă moartă.“

O altă amintire de neuitat a lui Terry din acele lungi plimbări de vară către (inevitabil) pe coasta Cornwall-ului: trecerea mașinii prin „nori de fum și flăcări“ atunci când înaintau înconjurați de incendii de miriști din luna august.

¹ Pe lângă faptul că se aseamănă destul de mult cu zgomotul făcut de peruși, „Chhota“ este și un cuvânt hindi care înseamnă „mic“. (n.a.)

Mama lui Terry, Eileen Pratchett, născută Kearns, era de origine irlandeză și fusese crescută în zona East End a Londrei. Lucra ca secretară la Easton and Roll, un magazin universal din Beaconsfield, era de asemenea și o contabilă foarte eficientă care, potrivit spuselor lui Terry, putea aduna o serie de numere de la coadă la cap mai repede decât majoritatea ar putea-o face de la cap la coadă. În acea perioadă a vieții sale, era plină de viață, puțin ironică, îi plăcea să danseze și să socializeze și să consume alcool și era o adevărată povestitoare. Mai târziu în viață, când în urma unui atac cerebral nu a mai putut vorbi, David Busby, bunul prieten al lui Terry, care-i cunoștea bine pe Eileen și pe David, a remarcat că „era ca și când un zeu crud i-ar fi răpit ce avea mai de preț“.

Dar era și o soție și o mamă formidabilă, foarte prezentă și, fără-ndoială, un adevărat cap al gospodăriei. David, de care se pare că se atașase la vârsta de șaptesprezece ani, era dominat în totalitate de ea și recunoștea asta cu veselie și părând cât se poate de mulțumit că lucrurile stăteau astfel. Între timp, Terry, așa cum se întâmplă adesea în cazul celor singuri la părinți, avea să cunoască atât binecuvântările, cât și dezavantajele de a avea toată atenția mamei sale, precum și presiunea de a fi singurul depozitar al speranțelor și ambițiilor de după război.

„Părinții mei sperau amândoi într-o lume mai bună“, a scris Terry. „Mama, însă, era ferm convinsă că progresezi în *această* lume și, deși nu știam la vremea respectivă, am senzația că mijlocul de înfăptuire al progresului ei eram eu. Cursa pentru cucerirea spațiului era încă departe, dar ea se pregătea deja să mă lanseze pe orbită, chiar dacă ar fi trebuit să mă apuce de urechi ca să facă asta.“

Primul semn al acestor ambiții înalte trebuie să fi fost atunci când, la vârsta de trei ani, Terry a fost trimis la o grădiniță destul de aleasă într-o zonă mai verde a Beaconsfieldului. Condușă de două doamne în vârstă și amabile, acest loc l-a impresionat pe Terry, atunci când și l-a reamintit, ca un fel de întoarcere în timp la Dame

Schools¹ din 1930, un loc special conceput pentru a-i pregăti pe copiii din clasele superioare pentru reușite sociale și, mai ales, pentru a-i învăța bunele maniere. Având în vedere vârsta lui Terry, aceasta însemna mai degrabă să-i învețe pe copii să ridice mâna când aveau nevoie la toaletă, dar programa de bază se pare că mai conținea și gimnastica și (pe Terry l-au trecut fiorii când și-a amintit asta) dansurile populare.

Și mai era apoi și mirositul florilor, activitate la care, în sfârșit, Terry pare că a răspuns cu entuziasm.

„Într-o zi, una dintre doamne a adus din grădina ei niște trandafiri splendizi și ne-a dat fiecăruia câte unul să-l mirosim în timp ce ea fredona:

*Mă întreb, mă întreb dacă știe cineva,
Cine stă-n acest trandafir catifelat.
Oare un spiriduș sau un elf?
Sau poate însăși regina zânelor?*

Nu știu ce consuma, dar eu am fost copleșit de parfumul trandafirilor. Dumnezeu știe ce mi-a făcut acel parfum, deși eu am vreo două bănuiele.“

Cine știe cum ar fi decurs lucrurile dacă educația lui Terry ar fi continuat într-un mediu atât de rafinat. Faptul că nu s-a întâmplat așa reprezintă, probabil, o pierdere pentru botanică și, poate, pentru dansurile populare. Dar curând Terry a împlinit patru ani și a fost automat smuls din acea cameră de zi parfumată și aruncat în mediul mai convențional al școlii de stat la Școala Primară Holtspur, aflată

¹Dame Schools erau școli mici, administrate privat, pentru copiii cu vârste cuprinse între doi și cinci ani. Au apărut în Marea Britanie și în colonii la începutul secolului al XVI-lea și erau conduse de o „school dame“ și în cadrul lor copiii învățau să citească și să socotească, iar fetele erau învățate să coasă și să realizeze alte operațiuni de lucru manual. Dame Schools au funcționat din secolul al XVI-lea și până la jumătatea secolului al XIX-lea. (n.tr.)

IPDIS | We know books
la circa doi kilometri și jumătate de casă, în Cherry Tree Road, în capătul vestic al Beaconsfield.

A ajuns cu o zi mai târziu. Părinții lui programaseră vacanța de vară a familiei în Cornwall și nu avea nicio intenție de a scurta sejurul pentru ceva atât de lipsit de importanță precum prima zi de școală a copilului lor într-o nouă instituție academică. Mai târziu, Terry avea să susțină că această decizie întâmplătoare l-a pus într-o poziție de dezavantaj față de colegii săi încă din prima zi, care, pentru toți ceilalți a fost, desigur, a doua zi. Cert este că a fost o decizie care i-a ruinat opțiunile cu privire la cuierul de haine. În clasa lui Terry, fiecare cuier avea o imagine deasupra, pentru a fi mai ușor de reperat de către copii. În loc să aibă șanse egale de a revendica pălăria de cowboy sau elefantul sau tancul, el s-a ales cu singurul cuier rămas liber, care atârna descurajant sub un desen trist cu două cireșe¹. „Aș fi putut avea și eu o șansă...“, a scris Terry cu regret.

Chiar și după ce s-a acomodat sub îngrijirea cât se poate de blândă a Doamnei Smith, învățătoarea lui, lui Terry a continuat să-i fie greu la școală. Nimic nu era ușor pentru el. Începea să scrie cu mâna stângă și, la jumătatea paginii, schimba cu mâna dreaptă². A fost, cel puțin la început, reticent în ce privește cititul. Părea mai degrabă înclinat în a găsi modalități de a sta pe bancă, decât așezat în bancă. Părea, în general, să-i lipsească abilitatea de a se concentra, sau cel puțin de a se concentra pe lucrurile la care profesorii voiau să se concentreze și la orele la care voiau să se concentreze. „Puteam sta atârnat cu capul în jos în alunul din curtea noastră cu orele“, a notat Terry, cu ușoara amărăciune a celui care simte că talentele lui nu i-au

¹Și aici, cu siguranță, am putea găsi (presupunând că cineva ar vrea să caute) un resort psihologic mai puternic pentru fobia ulterioară a lui Terry de a întârzia decât apariția sa întârziată în sala de nașteri, chiar dacă el prefera această explicație. (n.a.)

²Această chestiune s-a rezolvat de la sine între timp, iar Terry a devenit întrutotul dreptaci. Cu toate acestea, chiar și la vârsta adultă, dacă tacămurile erau așezate „invers“ pe masă, el nici măcar nu remarca și continua să le folosească fără probleme așa cum erau. (n.a.)

fost pe deplin apreciate. Dar la școală i se cerea ceva mai mult decât abilitatea de a sta atârnat cu capul în jos, iar el nu reușise încă să-și dea seama cum să se adapteze la asta.

Însă ceea ce era evident despre acest copil, „cu genunchii mereu julți și cu continua senzație de ușoară frică“, după cum singur s-a descris Terry, era, fără-ndoială, inteligența. Într-adevăr, în anumite aspecte era înaintea celorlalți. Era evident că avea multe gânduri. Într-o zi, a întrebat-o pe mama lui de ce cea cursă legendară înfăptuită de Pheidippides se numea Maraton? Pornise de la ideea că autobuzele sunt însemnate cu numele destinației și nu al localității de plecare, atunci ar fi trebuit să se numească Atena. Mama lui nu avea un răspuns pentru asta.

Și cu siguranță știa lucruri. Se pare că l-a afectat profund și desul de devreme atunci când profesorul a întrebat la oră de unde venea ploaia, iar Terry a ridicat imediat mâna și a răspuns: „din mare“, fapt ce a stârnit râsete batjocoritoare din partea colegilor și o corectare blândă din partea profesorului care aștepta răspunsul: „din nori“. Dar Terry știa că are dreptate. Așa funcționează precipitațiile. Prin urmare, ce loc mai era și ăla, unde erai premiat dacă dădeai răspunsul așteptat de profesor și nu pe cel corect?

Directorul de la Holtspur era un bărbat pe nume Henry William Tame. Cu ochelari cu rame groase, mustață și părul atent lăcuit, H.W. Tame era o prezență impunătoare în școala pe care o conducea – el scria și producea spectacolul anual de pantomimă al școlii, în care îi plăcea să aibă și el un rol, cel mai adesea cel al unui uriaș. Își dedicase acelei școli 31 de ani din cariera sa. A fost, de asemenea, o figură revoluționară, din anumite puncte de vedere, și o persoană admirabilă. Tame a fost un puternic susținător al ideii, pe atunci controversată, că era nevoie de educație sexuală în școli, în mod special pentru copiii din ultimul an al ciclului primar¹.

¹În anii 1960, Tame a scris două texte educaționale esențiale în acest domeniu, *Time to Grow Up* („E vremea să creștem“) și *Peter and Pamela Grow Up* („Peter și

Din păcate, motivul pentru care a câștigat eternul dispreț al familiei Pratchett nu a fost atitudinea sa progresistă în privința educației sexuale, ci decizia de a împărți elevii în două categorii: cei considerați capabili să promoveze examenul de la sfârșitul ciclului primar și să aibă acces la școli gimnaziale mai bune și cei care nu sunt. După cum vedea Terry lucrurile, de o parte erau oile, iar de cealaltă caprele. Potrivit spuselor lui Terry, această separare a turmei de la Holtspur a avut loc pe vremea când cei mici aveau doar șase ani. Și, spre disperarea lui Terry, dar mai ales a lui Eileen, Terry a fost plasat în categoria caprelor. Văzută ca dovada unei „antipatii profunde” a lui Tame față de el, această prematură apreciere a abilităților probabile ale lui Terry a fost, și nu cred că exagerez cu nimic spunând asta, sursa unor resentimente amare ce au durat o viață. Părea să confirme cele mai rele bănuieli ale lui Terry, că școala nu era atât menită să te încurajeze să ajungi undeva, ci mai degrabă să te țină acolo unde erai, forțându-te să rămâi în locul ce-ți fusese alocat, bănuială împărtășită, pe bună dreptate, de tatăl lui Terry, care, pe vremea lui, se prezentase și el la examenul de ciclu primar și se trezise în fața unor întrebări pe teme pe care profesorii lui nu i le predaseră niciodată.

Rugat, în 2011, să scrie câteva cuvinte cu ocazia celei de-a șazecea aniversări a școlii, Terry a acceptat cu amuzament, dar a decis să nu înfrumusețeze prea mult realitatea. „Ca să fiu sincer, nu pot spune că amintirile mele de la Școala Holtspur sunt cele mai plăcute”, a scris el. Apoi, în același spirit ludic, a luat vina asupra sa: „dar asta este posibil să fie numai din cauza mea, pentru că am fost cel mai bun exemplu de total aiurit și de visător”. Eu mă-ndoiesc că a crezut vreo secundă că a fost cu adevărat vina lui. Terry a considerat

Pamela au crescut”). Iată o propoziție reprezentativă din cea din urmă: „Dacă băiatul este sănătos și participă la jocuri și alte forme de exercițiu fizic intens, sperma va fi reabsorbită în corp, iar visele umede nu vor fi foarte frecvente”. Poate că nimic nu se demodează mai repede decât sfaturile radicale despre educația sexuală. (n.a.)

o viață întreagă că școlile ar fi mult mai bune dacă s-ar ocupa cu mai mare atenție și ar încuraja mai mult aiuriții și visătorii.

Odată ce fiul ei a fost încadrat în grupul B, Eileen a decis să ia atitudine. Dacă școala îi pregăsise o matriță de categorie inferioară singurului ei copil, atunci ea avea să se asigure că el avea să o depășească. Dumul de dimineață de doi kilometri și jumătate până la școală a devenit un timp alocat lecțiilor suplimentare, o ocazie ca ea să-l învețe ce știa și să-l împingă înainte într-un mod în care, în mod evident, școala decisese să nu o facă.

„Împărtășea cunoștințele de parcă ar fi avut o dată de expirare”, a scris Terry, „mi-a povestit despre regi și cavaleri și despre Robin Hood și despre cămile. Mi-a spus despre călugării care trăiesc în mănăstiri și despre maimuțe care trăiesc în copaci și că era important să nu încurc cele două lucruri¹. Mi-a spus că America era atât de departe, că m-ar fi costat o mie de lire să ajung acolo. Mi-a cântat cântece și mi-a spus povești pe care le auzise de la bunicul ei irlandez, inclusiv una în care se spunea că albinele erau în realitate niște zâne, observație pe care eu am considerat-o eronată. Oare aș fi știut la vremea aceea ce înseamnă acest cuvânt? Cu mama nu puteai ști niciodată.”

Determinată să-l încurajeze să citească, Eileen i-a propus un aranjament în urma căruia avea să-i plătească un penny pentru fiecare pagină citită cu atenție. Terry, care știa că poate da la schimb penny pentru bomboane Black Jack, a acceptat provocarea. „Nu eram prost”, a spus el, „puteam să-mi croiesc drum printr-un text suficient de bine încât să înțeleg în mare ce scria. Dar îmi lipsea total entuziasmul pentru citit. Mă descurcam. Consideram că este suficient. Mama era de altă părere.”

Pe măsură ce se apropia examenul, Eileen a început să-i pună seara lui Terry sub nas teste din anii anteriori. Și când a văzut că se descurca, a plătit pentru ca el să meargă săptămânal să facă

¹ Joc de cuvinte intraductibil bazat pe asemănarea cuvintelor „monks” (călugări) și „monkeys” (maimuțe). (n.tr.)